

<http://www.niederlandistik.fu-berlin.de/woordvandedag/>

Tekst 1

het luchtruim - der Luftraum

het toestel - die Maschine

de terreurverdachte - der Terrorverdächtige

Donner: KLM-toestel kon in Canada landen

Het vliegtuig van de KLM dat vorige week niet door Amerikaans luchtruim mocht vliegen, had in Canada kunnen landen. Dat heeft minister Donner van Justitie laten weten na vragen van Tweede-Kamerleden. Volgens de bewindsman heeft de KLM er 'om bedrijfsmatige redenen' zelf voor gekozen om helemaal terug te vliegen naar Amsterdam.

Het toestel werd door de Verenigde Staten geweerd omdat twee Saudische passagiers op een Amerikaanse lijst met terreurverdachten stonden. Ze waren via Schiphol op doorreis naar Mexico.

Bron:

Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep

Editie: Nederlands Nieuws, 15 april 2005 (ca. 80 woorden)

Tekst 2

terecht - wieder da

spoorloos zijn - spurlos verschwunden, verschollen

hij/hem mankeert niets - er ist wohlauf

Vermiste autohandelaar terecht

KOLLUMERZWAAG - De 38-jarige autohandelaar Pieter Dijkstra uit Kollumerzwaag, die sinds enkele weken vermist werd, zit in de gevangenis in München. Dat heeft de Friese politie vanmorgen bevestigd. De man vertrok op 29 maart vanuit zijn woning aan de Foarwei naar Duitsland voor zaken en was sindsdien spoorloos. Zijn vader Eppie Dijkstra uit Damwoude hoorde gisteren dat zijn zoon terecht is en niets mankeert.

Bron: Leeuwarder Courant, webeditie, 19 april 2005 (ca. 65 woorden)

Tekst 3

de paus - der Papst

instemmend - zustimmend

dat kun je op je buik schrijven - das kannst du vergessen

de herder - der Hirte

iemand met iets feliciteren - jemandem zu etwas gratulieren

de taak - die Aufgabe

Katholiek Nederland blij met nieuwe paus

Rooms-katholieken in Nederland hebben overwegend instemmend gereageerd op de verkiezing van Joseph Ratzinger tot paus. Kardinaal Simonis zei 'ontzettend blij' te zijn. Benedictus XVI staat volgens de Nederlandse kardinaal voor 'een kerk van gerechtigheid en vrede'. Ook de andere Nederlandse bisschoppen zijn 'zeer verheugd'.

De enige voorzichtige kritiek komt uit kringen van progressieve katholieken. Zo zegt Henk Baars van de progressieve Acht Mei Beweging: 'Nu kun je het katholicisme in Nederland wel op je buik schrijven'. Volgens Baars is de nieuwe kerkvorst geen herder, maar eerder een bureaucraat of manager.

Premier Balkenende hoopt dat de nieuwe paus de koers van zijn voorganger zal voortzetten. De nieuwe kerkleider moet de dialoog met andere godsdiensten blijven zoeken en doorgaan met de strijd tegen de armoede, zo zei hij.

Balkenende feliciteerde de rooms-katholieke gemeenschap met de snelle keuze. Koningin Beatrix heeft een gelukstelegram gestuurd naar Benedictus en hem sterkte gewenst bij de vervulling van zijn taak.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep Editie: Nederlands Nieuws, 20 april 2005
(ca.150 woorden)

Tekst 4

Hongaars - ungarisch

iets oprollen - etwas auffliegen lassen

de valsheid in geschrifte - die Urkundenfälschung

de huiszoeking - die Haussuchung, die Hausdurchsuchung

iets vervalsen - etwas fälschen

de aanhouding - die Verhaftung, die Festnahme

Vrouwenhandel Hongaarse meisjes opgerold

De Friese politie heeft dertien mannen en vrouwen aangehouden op verdenking van vrouwenhandel en valsheid in geschrifte. Onder de arrestanten zijn enkele Hongaarse vrouwen.

Uit een onderzoek was gebleken dat minderjarige Hongaarse meisjes in de prostitutie terecht waren gekomen in Zaandam en Leeuwarden. Bij huiszoekingen zijn ook vervalste paspoorten in beslag genomen.

De aanhoudingen werden al twee weken geleden verricht, maar zijn in verband met het nog lopende onderzoek nu pas openbaar gemaakt. De politie verwacht nog méér arrestaties.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 21 april 2005 (ca. 80 woorden)

Tekst 5

de gekke-koeienziekte - der Rinderwahn

besmet - infiziert

het rundvlees - das Rindfleisch

Kleine kans meer gevallen Creutzfeldt-Jakob

Het is niet helemaal uit te sluiten dat zich in Nederland nog meer gevallen van de ziekte Variant Creutzfeldt-Jakob voordoen. Maar de kans daarop is heel klein. Dat zegt viroloog Ab Osterhaus naar aanleiding van het eerste geval van Variant Creutzfeldt-Jakob dat in Nederland is geconstateerd.

Variant Creutzfeldt-Jakob is de menselijke vorm van de gekke-koeienziekte BSE.

Aangenomen wordt dat de dodelijke ziekte vooral wordt veroorzaakt door het eten van vlees van koeien die zijn besmet met BSE. De Nederlandse patiënte is mogelijk langer dan tien jaar geleden al besmet door het eten van rundvlees. Nederland heeft volgens Osterhaus in de jaren negentig al snel afdoende maatregelen genomen tegen BSE.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 22 april 2005 (ca. 110 woorden)

Tekst 6

de scooter - der Motorroller
de wanbetaler - der säumige Zahler
de probleemjongeren - die Problemjüngendlichen
de jeugd detentie - die Jugendstrafe

Donner: leg beslag op scooter wanbetaler

Justitie moet beslag kunnen leggen op eigendommen van jonge criminelen die weigeren een geldboete te betalen. Dat is één van de maatregelen waarmee het kabinet probleemjongeren strenger wil aanpakken.

Minister Donner van Justitie stelt voor om bijvoorbeeld afgepakte scooters te verkopen en de boete te voldoen met de opbrengst.

Ook stelt de minister voor om de mogelijkheden in het jeugdstrafrecht uit te breiden. Zo moet het mogelijk worden om jeugd detentie en een geldboete tegelijkertijd op te leggen, wat nu nog niet kan.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 23 april 2005 (ca 80 woorden)

Tekst 7

iets voorkomen - etwas verhindern
de politionele actie - militärische Expedition gegen die
Freiheitskämpfer im ehemaligen Niederländisch-Indien 1947
und 1948-1949
de Rijksvoorlichtingsdienst - das Bundespresseamt
iemand verhinderen (om) iets te doen - jemanden daran hindern etwas zu tun
iemand schofferen - jemanden vor den Kopf stoßen

'Kok voorkwam excuses Beatrix aan Indonesië'

Voormalig premier Kok heeft in 1995 voorkomen dat koningin Beatrix excuses zou aanbieden voor de politionele acties in Indonesië. Dat schrijft de Volkskrant, op basis van uitlatingen van oud-directeur Van der Voet van de Rijksvoorlichtingsdienst.

De koningin zou tien jaar geleden van plan zijn geweest om tijdens haar staatsbezoek aan Indonesië verontschuldigen aan te bieden voor misdragingen door Nederlandse militairen nadat Indonesië zich in 1945 onafhankelijk had verklaard.

Maar premier Kok zou Beatrix hebben verhinderd om die excuses uit te spreken, omdat anders veel Indië-veteranen zouden worden geschoffeerd. In een reactie zegt Kok dat er destijds helemaal geen verschil van inzicht was tussen de koningin en hem. Maar toenmalig minister Pronk van Ontwikkelingssamenwerking bevestigt de controverse; hij noemt de opstelling van Kok nu 'kortzichtig'.

Het bezoek van Beatrix aan Indonesië, een halve eeuw na het uitroepen van de onafhankelijkheid, verliep rommelig. Zo ging een bijeenkomst van Nederlandse en Indonesische veteranen op het laatste moment niet door.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 23 april 2005 (ca.150 woorden)

Tekst 8

de toets - der Test
niet deugen - nicht taugen, nicht geeignet sein
de deskundige - der Experte
de kandidaat-migrant - der Migrationswillige
de spraakherkenning - die Spracherkennung

Taaltoets Verdonk deugt niet

Deskundigen hebben kritiek op het telefonische inburgeringsexamen voor immigranten uit landen buiten de Europese Unie. Dat schrijft de Volkskrant. Minister Verdonk voor Vreemdelingenzaken wil het examen deze zomer invoeren. Kandidaat-migranten zouden dan een taaltoets moeten afleggen via de telefoon op de Nederlandse ambassade. Daarbij wordt gebruik gemaakt van spraakherkenning. Twee hoogleraren hebben een brief geschreven naar de Tweede Kamer, die vandaag debatteert over het examen. Ze stellen dat de technologie voor spraakherkenning nog niet rijp is voor een dergelijke test. Er zouden ook juridische bezwaren bestaan. Een woordvoester van minister Verdonk verwerpt de kritiek. Ze zegt dat de toets even betrouwbaar is als de toetsen die in Nederland worden afgenomen.

Bron: Van Dale Taalweb, 16 maart 2005 (ca. 110 woorden)

Tekst 9

de fan, de supporter - der Fan, der Schlachtenbummler
de ploeg - die Mannschaft, das Team
de halve finale - das Halbfinale
de zwarte markt - der Schwarzmarkt

PSV-fans nemen bezit van centrum Milaan

Duizenden fans van PSV hebben bezit genomen van het centrum van Milaan in de aanloop naar de wedstrijd tegen AC Milan. De ploegen spelen vanavond de eerste wedstrijd in de halve finale van de Champions League. De supporters vertoeven vooral op de terrassen rond de Dom, terwijl de politie van afstand toekijkt. Zo'n zeventuizend PSV'ers hebben een kaartje weten te bemachtigen voor het duel in San Siro. Een onbekend aantal probeert dat alsnog op de zwarte markt. De wedstrijd tussen AC Milan en PSV is met ruim 80-duizend supporters uitverkocht.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 26 april 2005 (ca. 90 woorden)

tekst 10

op pad - unterwegs
op/met vakantie gaan - in/auf Urlaub gehen/fahren
verblijven - übernachten, wohnen

Twee miljoen Nederlanders op pad

Twee miljoen Nederlanders gaan volgende week op vakantie. Van 30 april tot en met 8 mei hebben de scholen meivakantie. Van de mensen die weggaan, kiest ongeveer de helft voor bungalowparken, zomerhuisjes en caravans in Nederland. De mensen die naar het buitenland gaan, doen dat vooral met de auto. Zij verblijven grotendeels in hotels.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 27 april 2005 (ca. 55 woorden)

tekst 11
bakzeilhalen - klein beigeben
de studietermijn - die Studienfrist
voortaan - in Zukunft
mogen - dürfen
het collegegeld - die Studiengebühren
het onderwijsdebat - die Bildungsdebatte
de bestuursfunctie - die Verwaltungsfunktion

Rutte haalt bakzeil met studietermijn

Studenten mogen voortaan zes jaar studeren tegen betaling van het reguliere collegegeld. Zijn ze na die periode niet klaar, dan moeten ze maximaal 3000 euro per jaar betalen. Dat is de uitkomst van het Onderwijsdebat in de Tweede Kamer.

Staatssecretaris Rutte wilde een maximale studieduur van 5,5 jaar en een collegegeld voor langzame studenten dat kon oplopen tot 4,5 duizend euro. Maar onder druk van de Tweede Kamer en van demonstrerende studenten paste hij zijn plannen aan.

Ook zegde hij toe dat universiteiten zelf mogen bepalen of individuele studenten recht hebben op extra studietijd, bijvoorbeeld omdat ze tijdens hun studie een zware bestuursfunctie hebben bekleed.

Voorafgaand aan het Kamerdebat demonstreerden in Den Haag honderden studenten tegen de plannen van Rutte.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 27 april 2005 (ca. 120 woorden)

Tekst 12

de hangplek - ein Ort, wo man sich treffen kann
de bejaarden, de ouderen - die Alten, die Rentner
voor iets pleiten- für etwas plädieren
de verveling - die Langeweile
iets voorkomen - etwas verhindern
het samenscholingsverbod - das Versammlungsverbot
nauwlettend - genau
iemand in de gaten houden - jemanden beobachten, jemanden im Auge behalten
het winkelend publiek - das Einkaufspublikum

Ouderenfonds wil hangplek voor bejaarden

Het Nationaal Fonds Ouderenhulp pleit voor speciale hangplekken voor bejaarden. Deze 'hang-outs', zoals het fonds ze noemt, moeten vereenzaming en verveling van bejaarden voorkomen.

Het ouderenfonds komt met het plan nadat het Groningse Oude Pekela deze week in een lokaal winkelcentrum een samenscholingsverbod voor ouderen had ingesteld. Groepjes verveelde bejaarden zochten elkaar in het centrum op en hielden daar de bezoekers nauwlettend in de gaten. Dit tot grote ergernis van zowel de ondernemers als het winkelend publiek.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 27 april 2005 (ca. 80 woorden)

tekst 13
het lintje, de onderscheiding - die Auszeichnung
iets weigeren - etwas zurückweisen
weigeren - sich weigern
bedoeld zijn voor - gemeint, gedacht sein für
het buurthuis - das Nachbarschaftsheim

Dichter Rutger Kopland weigert lintje

Dichter Rutger Kopland weigert een koninklijke onderscheiding in ontvangst te nemen. De Groningse gemeente Haren had hem voorgedragen voor een lintje, maar Kopland vindt dat hij er geen verdient. Volgens de dichter zijn de onderscheidingen bedoeld voor mensen die zich hebben ingezet op maatschappelijk gebied, bijvoorbeeld een buurthuis of sportclub. Kunstenaars hebben hun eigen circuit waarin mensen worden geëerd, meent Kopland.

De dichter vindt dat hij wat dat betreft niet mag klagen. Rutger Kopland kreeg in het verleden onder meer de VSB Poezieprijs en de P.C. Hooftprijs.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 27 april 2005 (ca. 90 woorden)

tekst 14
tonen - zeigen
vier bij zes meter - vier mal sechs Meter
de zijbeuk - das Seitenschiff
de tentoonstelling - die Ausstellung
de Middeleeuwen - das Mittelalter
de banier - das Banner
de schutter - der Schütze

Metershoge foto's Beatrix in Nieuwe Kerk

De Nieuwe Kerk in Amsterdam toont vanaf Bevrijdingsdag 25 enorme foto's van koningin Beatrix. De foto's, van vier bij zes meter, zijn afgedrukt op grote doeken en komen te hangen in de koorgangen en zijbeuken van de kerk. Ze geven een overzicht van de 25 jaar dat Beatrix staatshoofd is. De afbeeldingen zijn door verscheidene fotografen gemaakt. De Nieuwe Kerk wil met de tentoonstelling een oude traditie in ere herstellen. In de Middeleeuwen hingen in de koorgangen en zijbeuken banieren van gilden, schutters en wapens van bekende burgers.

Bron:Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 27 april 2005

Tekst 15
iets bekronen - etwas auszeichnen, etwas prämiieren
de portretschilder - der Porträtmaler
meedingen naar een onderscheiding - sich um eine Auszeichnung mitbewerben

Libris Literatuurprijs naar Willem Jan Otten

De roman 'Specht en zoon' van Willem Jan Otten is bekroond met de twaalfde Libris Literatuurprijs. In zijn roman vertelt Otten het verhaal van portretschilder Felix Vincent, die opdracht krijgt de overleden zoon van de rijke industrieel Valéry Specht te schilderen. De jury spreekt van 'een briljante roman', omdat de schrijver zijn verhaal vertelt vanuit het perspectief van het te beschilderen doek.

Andere genomineerde boeken waren 'Casino' van Marja Brouwers, 'Lichtjaren' van Stephan Enter en 'Het logboek van Brandaan' van Rob van der Linden. Ook 'Het onverwachte antwoord' van Patricia de Martelaere en 'De laatste dichters' van Christine Otten dongen mee naar de prestigieuze literaire onderscheiding, waaraan 50.000 euro is verbonden.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 3 mei 2005 (ca.110 woorden)

Tekst 16
de bevalling - die Geburt
een varende verloskamer - ein schwimmender Kreißsaal
beschuit met muisjes - Zwieback mit verzuckerten Anissamen (wird
Gästen traditionell anlässlich der Geburt eines Kindes gereicht)
afmeren - anlegen, vertäuen
zeldzaam - selten

Baby komt op reddingboot ter wereld

WEST-TERSCHELLING - Aan boord van de Terschellinger reddingboot 'Arie Visser' is zaterdagmorgen baby Lucas geboren. Moeder Monique Cupido uit Lies moest samen met echtgenoot Antoon naar het ziekenhuis in Leeuwarden omdat de bevalling thuis niet wilde vloten. De SAR-helikopter kon vanwege de dichte mist niet vliegen. Tijdens de oversteek bleek al snel dat de baby onderweg geboren zou worden.

Onder leiding van huisarts Elizabeth Dijkema werd de 'Arie Visser' op dat moment een varende verloskamer. Ruim voor de haven van Harlingen kwam de tien pond zware Lucas gezond ter wereld. Lucas is haar vierde kind. De drie anderen zijn allemaal thuis geboren. Na de bevalling voer de reddingboot met de Terschellinger vlag in top terug naar Terschelling.

Via de Brandaris werd champagne en beschuit met muisjes geregeld. Eenmaal afgemeerd brachten alle betrokkenen op de steiger een toast uit op de nieuw eilander. 'Hij is nog voor de Pollendam geboren en dat betekent dat hij een echte Terschellinger is', zegt de trotse moeder. Het is zeldzaam dat er aan boord van een reddingboot een baby wordt geboren. Toen de snelle reddingboot 'Komer' tussen 1972 en 1979 op Terschelling was gestationeerd, is het een paar maal voorgekomen.

Bron: Leeuwarder Courant, webeditie, 2 mei 2005 (ca 200 woorden)

tekst 17
een gevolmachtigd minister - ein bevollmächtigter Minister
aldus - so
de toestroom - der Zustrom
de probleemjongeren - die Problemjugendlichen

Antillen doen niet mee toelatingsregeling

De Nederlandse Antillen zullen niet meewerken aan de toelatings- en verwijderingsregeling voor kansarme Antillianen in Nederland. Dat heeft gevolmachtigd minister Paul Comenencia van de Nederlandse Antillen gezegd in De Telegraaf.

Volgens Comenencia leidt de maatregel van minister Verdonk voor Integratie tot een onderscheid tussen koninkrijksonderdanen. Dat werkt niet, en is bovendien discriminerend, aldus de gevolmachtigd minister.

Met de regeling wil Verdonk de toestroom van Antilliaanse probleemjongeren blokkeren. Verder zouden Antillianen die in Nederland voor problemen zorgen, kunnen worden teruggestuurd. Eerder had premier Ys van de Nederlandse Antillen de plannen van Verdonk al veroordeeld.

Bron: Nieuwsservice van Radio Nederland Wereldomroep
Editie: Nederlands Nieuws, 3 mei 2005 (ca. 95 woorden)

tekst 18

jaloers - eifersüchtig

de peperspray - das (in Österreich: der) Pfefferspray

hij was er niet van gediend - das passte ihm gar nicht, das missfiel ihm

verhaal halen - sich schadlos halten (an jemandem), hier auch: jemanden zur Rede stellen

het stel - das Paar

de benzinepomp - die Tankstelle

Jaloerse man gebruikt peperspray

LEEWARDEN - Een jaloerse automobilist heeft gistermiddag een andere bestuurder peperspray in zijn ogen gespoten omdat hij vond dat deze te lang naar zijn vriendin keek. Het slachtoffer is een 43-jarige Hallumer die op de Dammelaan in Leeuwarden voor het stoplicht stond te wachten. De onbekende en zijn vriendin zaten in een auto naast hem. De Hallumer gunde de dame enkele prijzende blikken.

Haar vriend maakte met handgebaren duidelijk dat hij hiervan niet gediend was. Omdat dat niet hielp stapte de man uit om verhaal te halen. De Hallumer draaide zijn raampje open en kreeg direct de bijtende vloeistof in het gezicht gespoten. Daarop ging het stel er vandoor. Getuigen hebben het verblinde slachtoffer naar de vlakbij gelegen benzinepomp gebracht om zijn ogen uit te spoelen.

Bron: Leeuwarder Courant, webeditie, 4 mei 2005 (ca. 125 woorden)

Tekst 19

het toneelgezelschap - das Theaterensemble

de publiekstrekker - der Publikumsmagnet

de tering naar de nering zetten - sich nach der Decke strecken

het tekort - das Defizit

de artistiek leider - der künstlerische Leiter

landelijk - landesweit

Tryater trekt ruim 56.000 bezoekers

LEEWARDEN - Het Friese toneelgezelschap Tryater heeft vorig jaar met vijftien producties ruim 56.000 bezoekers getrokken. In het recordjaar 2003 kwamen er bijna 70.000 mensen naar Tryater-voorstellingen, maar dat was inclusief 'Kening Lear', de afscheidsvoorstelling van Jos Thie die 38.000 toeschouwers trok. Het jaar daarvoor lag het bezoekersaantal op ruim 55.000.

De grootste publiekstrekkers in 2004 waren de producties 'Ald papier' (ruim 10.000), 'Sievesâlt' (ruim 7800) en 'Rolling home' (bijna 5600 bezoekers in 2004). Het rijdend laboratorium waarin voor kinderen 'Het experiment van de heer Borgers' werd gespeeld, trok bij 184 voorstellingen 8900 bezoekers. In totaal verzorgde Tryater 658 voorstellingen. Financieel heeft Tryater de tering naar de nering moeten zetten. Aanvankelijk dreigde een groot tekort over 2004, maar het verlies werd uiteindelijk beperkt tot 18.000 euro, vooral door goedkoper produceren en het verhogen van de prijzen.

Volgens artistiek leider Hans Man in't Veld, die in 2004 Jos Thie opvolgde, is het voor Tryater een noodzaak landelijk de aandacht te trekken. Dat zou vooral moeten gebeuren met (deels) Nederlandstalige jeugdvoorstellingen en het onderwijstheaterproject, waarmee Tryater buiten Friesland speelt.

Bron: Leeuwarder Courant, webeditie, 4 mei 2005 (ca. 180 woorden)